

- Renovované expozície
- Zelené múzeum
- Návrat do banských regiónov Slovenska
- Dokumentačné centrum slovenského baníctva a nový centrálny depozitár
- Podpora lokálnej ekonomiky
- Odborníci/čky
- Participatívnosť

SLOVENSKÉ BANSKÉ MÚZEUM V BANSKEJ ŠTIAVNICI: HODNOTY & UDRŽATEĽNOSŤ

Koncepcia rozvoja

**Predkladateľka: Zuzana Denková
Banská Štiavnica 18. 9. 2020**

1. POSLANIE A VÍZIA

POSLANIE

Slovenské banské múzeum (ďalej SBM) je multidisciplinárnym múzeom uchovávajúcim unikátnu zbierku, jedinečne reprezentujúcu (nielen) slovenské baníctvo. Potenciál SBM umocňuje jeho umiestnenie v technických a umelecko-historických pamiatkovo chránených objektoch i jeho sídlo v jednom z najnavštevovanejších slovenských miest - v Banskej Štiavnici.

VÍZIA

SBM ako celoslovensky rešpektované múzeum európskeho formátu:

- **jedinečne** sprostredkujúce fenomén baníctva;
- **atraktívne a interaktívne**, s inovovanými expozíciami a interdisciplinárnymi výstavami;
- líder konceptu „**Zeleného múzea**“ na Slovensku;
- **participatívne**, otvorené iniciatívam zvonka, **nastavujúce priority ochrany banského kultúrneho dedičstva v konsenze**, uplatňujúce holistický prístup;
- **bezpečne** spravujúce zbierky **v novom centrálnom depozitári** v súlade s najnovšími poznatkami;
- **inovatívne** reflektujúce aktuálne dianie, zaujímavé postoje k environmentálnym témam, zapájajúce sa do verejného diskurzu, **viditeľné v historických banských regiónoch**, múzeum rešpektovaných špecialistov a špecialistiek;
- **priateľské k návštevníkom a ľuďom so špeciálnymi potrebami**, s oddychovými a detskými zónami, bezbariérové, s audio sprievodcami, samoobslužnými prehliadkami, so vzdelávacími programami, letnými predstaveniami, nočnými prehliadkami, s ponukou kvalitného a zdravého občerstvenia, s múzejnými kaviarňami a **gift shopmi s exkluzívnymi produktami vychádzajúcim z vlastnej unikátnej zbierky**;
- **virtuálne** s bohatým digitálnym obsahom – webovými výstavami, virtuálnymi prehliadkami, personalizovaným obsahom zviditeľňujúcim ľudí múzea, **zhromažďujúce a sprístupňujúce databázy montánno-historických dát prostredníctvom Dokumentačného centra slovenského baníctva**;
- **s prehľadným rozpočtom** štruktúrovaným podľa odborných potrieb.

2. ZHODNOTENIE AKTUÁLNEHO STAVU ORGANIZÁCIE, IDENTIFIKÁCIA RIZÍK A PRÍLEŽITOSTÍ

RIZIKÁ

- Nedostatočná finančná podpora zriaďovateľa pre výkon odbornej správy zbierok, vedeckovýskumnú činnosť a rozvoj inštitúcie.
- Nedostatočná ochrana a bezpečnosť zbierok.
- Administratívne a technokratické riadenie inštitúcie, čoho dôsledkom je úpadok odborných činností, odliv špecialistov/špecialistiek, prioritizovanie prevádzkových úloh.
- Zastarané spôsoby prezentácie zbierkových predmetov.
- Rozdrobenosť správy zbierok v rôznych budovách v centre mesta.
- Absencia vedeckovýskumnej činnosti v banských regiónoch.
- Personálne deprivované odborné oddelenia.
- Vysoké dane z nehnuteľností.
- Kríza COVID – 19 (a iných podobných pandémieí) zatvárajúca kultúrne zariadenia a obmedzujúca počet návštevníkov prehlbujúca hospodársky úpadok inštitúcie.
- Absencia marketingových stratégií.
- Absencia systémového návštevníckeho servisu.
- Malé zhodnocovanie vlastníctva nehnuteľností.

SWOT ANALÝZA

Analýza vychádza zo SWOT ANALÝZY, ktorú vypracoval autor Rastislav Marko na základe požiadavky SBM v roku 2015. Výsledky tejto analýzy boli aktualizované predkladateľkou koncepcie.

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ bohatá a vzácna zbierka múzea; ○ umiestnenie v atraktívnych historických budovách (zámky, meštianske budovy na Nám. Sv. Trojice); ○ výborné umiestnenie v rámci Banskej Štiavnice - mesta UNESCO; ○ vlastný archív; ○ vlastná fototéka; ○ vlastná knižnica; ○ banské múzeum v prírode ako atraktívna expozícia z pohľadu zabezpečenia finančných zdrojov; ○ tradičné kultúrne podujatia s nadregionálnym charakterom (festival kumštu, vianočný jarmok); ○ výborná spolupráca so školami v remeselnej ekodielni; ○ inovatívne prístupy pri zavádzaní zelených riešení v rámci environmentálnej výchovy; ○ ponuka programov pre rôzne cieľové skupiny. 	<p>Slabé stránky (vrátane tých, ktoré sú uverejnené v podkapitole Riziká)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ zastarané expozície; ○ zlý stav a plnosť najväčšieho depozitára múzea v Starom zámku; ○ personálne deprivované odborné oddelenia (tvorí ich najmä obslužný personál); ○ nesystematická vedeckovýskumná činnosť; ○ preferovanie lokálneho výskumu; ○ stagnujúca zbierkotvorná činnosť; ○ absencia zásadných dokumentov organizujúcich činnosť v krátkodobom, strednodobom i dlhodobom horizonte; ○ chýbajúce výstupy z projektu Digitálne múzeum, SBM nemá digitálny obsah; ○ absencia marketingových stratégií, slabé PR; ○ absencia systémového návštevníckeho servisu; ○ nedostatok kvalifikovaných lektorov v letnej sezóne; ○ malá flexibilita v prevádzkach; ○ absentujúci koncepčný prístup v múzejnej pedagogike; ○ nedostatočné pokrytie expozícií múzea kamerovými systémami.
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ atraktívny partner pre iné inštitúcie; ○ renovácia obsahu múzea ako celoslovenského múzea baníctva; ○ práca so zbierkou ako celkom (európsky rozmer výskumu) ○ využitie potenciálu značky UNESCO – vybudovanie expozície zameranej na kultúrne dedičstvo lokality na jednom mieste ○ rastúci cestovný ruch v regióne; ○ atraktivita a exkluzivita priestorov múzea s komerčným potenciálom; ○ 60% návštevníkov mesta navštevuje múzeá (zdroj: prieskum OOCR); ○ rodiny s deťmi ako dôležitá cieľová skupina; ○ akreditácia vedeckovýskumnej činnosti; ○ aktívne zapájanie sa do grantových výziev; ○ existujúci priestor na rast cien vstupného; ○ aktívna činnosť v združeniach, v ktorých je SBM členom. 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ nedostatočná odborná i finančná podpora zo strany zriaďovateľa; ○ nedostatok iných zdrojov na činnosť (absencia zamestnancov zameraných na manažovanie a získavanie zdrojov, nemožnosť čerpať zdroje z FPÚ); ○ málo špecialistov/iek, nemá kto vytvárať kvalitný obsah; ○ hrozba vysokých daní z nehnuteľností za objekty múzea; ○ slabá mobilita zamestnancov; ○ nedostatočné vzdelávanie zamestnancov; ○ nezáujem zamestnancov o status zeleného múzea; ○ nízke mzdy; ○ opakovanie globálnych kríz (núdzových stavov) – múzeum nemá finančný záchranný vankúš, prehľbovanie degradácie múzea; ○ hrozba poškodenia kultúrneho dedičstva počas krátkodobých prenájmov; ○ narastajúca konkurencia komerčných múzejných projektov na území mesta.

3. PILIERE VÍZIE

I. INOVÁCIE EXPOZÍCIÍ V MESTE UNESCO

Renovácia expozícií SBM v aktuálne masívne navštevovanom meste. Využitie zelenších riešení pri obnove vrátane podpory lokálnej ekonomiky.

II. ZELENÉ MÚZEUM

Zelené riešenia vo všetkých oblastiach odbornej práce. **MYSLI LOKÁLNE** - z hľadiska prevádzky múzea. Recykluj, repasuj, separuj, šetri vodu i energiu. Inšpiruj svoje publikum.

III. NÁVRAT DO REGIÓNOV

Posilnenie vedeckovýskumnej činnosti múzea v oblasti výskumu slovenského baníctva.

IV. VYBUDOVANIE DOKUMENTAČNÉHO CENTRA SLOVENSKEHO BANÍCTVA SPOLOČNE S CENTRÁLNYM DEPOZITÁROM

Dokumentačné centrum slovenského baníctva (ďalej DokCentrum) s integrovanými poznatkami na jednom mieste (archív, knižnica, fototéka). Postavenie nového účelového objektu pre centrálny depozitár i DokCentrum, objekt bude združovať správu a výskum zbierok (uloženie, ošetrovanie, konzervovanie, reštaurovanie, digitalizovanie, bádanie).

V. PERSONÁLNA STRATÉGIA

Zrealizovanie auditu pracovných procesov zavŕšeného novou organizačnou štruktúrou posilňujúcou odborné riadenie namiesto administratívneho riadenia. Takáto zmena je nevyhnutným predpokladom reštartu paradigmy múzea a posilnenia jeho odborného profilu.

VI. MARKETING & FINANCOVANIE

4. CIELE VÍZIE

I. INOVÁCIE EXPOZÍCIÍ V MESTE UNESCO

Expozície SBM sú zastarané, chýba im zážitkovosť, interaktívnosť, atď. V predloženej tabuľke je uvedený návrh harmonogramu inovácie expozícií i historických objektov SBM.

Tabuľka 1 Expozície a objekty SBM - priority obnovy

	Harmonogram I. do 5 rokov II. do 10 rokov III. do 15 rokov	Idea
Nový zámok a okolitý park	I.	stavebná obnova a inovácia expozície, verejná architektonicko – dizajnérska súťaž
Galéria J. Kollára	I.	stavebná obnova a inovácia expozície, verejná architektonicko – dizajnérska súťaž
Žiakov dom	I.	rekonštrukcia objektu, zámocká kaviareň, rezidenčné zázemie, vstup do Starozámockých záhrad
Klopačka	I.	open call, participácia verejnosti na vízii využitia objektu /múzejné verzum komerčné/
Banské múzeum v prírode	II.	dobudovanie – vid' pôvodný generel, prepojenie dolného areálu s areálom ľudovej architektúry postavenie nového depozitára s DokCentrom v priestore tzv. Prachárne, spolu so zázemím pre návštevníkov a priestorom pre centrálnu ochranu objektov SBM
Starý zámok a záhrady	II.	revízia expozícií (UNESCO expozícia, mestské a hradné múzeum)
Kammerhof	II.	dokončenie inovácie expozície a nádvorja
Berggericht	III.	stavebná obnova a inovácia expozície

PRÍKLADY NOVÝ ZÁMOK

Stav

- 50 ročná expozícia sprístupnená v roku 1973;
- Koncept, vizuál i mobiliár expozície je zastaraný, nehumanizuje, ale polarizuje, podporuje proti imigrantskú rétoriku, ľudia sa chodia na Nový zámok utvrdzovať v presvedčení o hrozbách z moslimského sveta;
- objekt je bez návštevníckeho zázemia.

Ciele

AUTENTICITA, ZÁŽITOK, NOVÉ TECHNOLOGIE, UDRŽATEĽNOSŤ

- **Tematizovanie expozície treba zachovať**, lebo vychádza z podstaty objektu a je na Slovensku jedinečná.
- **Ustanovenie odborného tímu na vypracovanie ideového konceptu i scenára.**
- Implementovanie moderných technológií (oživenie zachovaných fragmentov, výzbroje, výstroje, atď.).
- **Dôraz na vybudovanie návštevníckeho zázemia:** priestor pre sprievodcov, gift shop, občerstvenie, šatňa, sociálne zariadenia, zabezpečovací a monitorovací systém, samoobslužné prehliadky (audio sprievodca, QR kódy). Prepojenie na centrálny pult ochrany objektov, šetrenie personálom.
- **Stavebnú obnovu objektu treba postaviť na zelených riešeniach** (voľba materiálov, úspora energií /inštalovanie senzorov pohybu, časovačov, úsporných svietidiel, kombinovanie originálov s vyššími požiadavkami na mikroklimu s digitálnymi zástupcami alebo replikami/).
- Pri obnove v dobe klimatickej zmeny treba využiť domácich dodávateľov, domáce výrobky, minimalizovať transporty na veľké vzdialenosti, treba tiež motivovať návštevníkov, aby nechali auto na záchytnom parkovisku.
- Nová expozícia ako kontrapunkt ku komerčným projektom (Banka lásky či Cesta v čase - virtuálne múzeum slovenského baníctva), vyprázdneným expozíciám bez autentických exponátov.

GALÉRIA J. KOLLÁRA¹

Stav

- **Umelecko–historická zbierka patrí k najcennejším zbierkam SBM** a je významnou súčasťou slovenského i stredo európskeho kultúrneho dedičstva. GaJK spravuje jedinečné zbierkové kolekcie: diela Majstra M.S., kolekcie barokového umenia s akcentom na diela Antona Schmidta, kolekciu diel Jozefa Kollára a Edmunda Gwerka a zaznamenáva vzostupný trend spolupráce s umeleckými centrami a galériami.
- Výhodná poloha v historickom centre mesta.
- Zaznamenáva vysokú návštevnosť detí a študentov z regiónu a v posledných rokoch má **významne vzostupný trend i celková návštevnosť** galérie (spolupráca s externými organizáciami).
- **Zastaraný stav galerijnej infraštruktúry, nedôstojná prezentácia vzácných umeleckých diel** (opotrebovaný interiér a inštalačný mobiliár, osvetlenie, nevyhovujúce klimatické podmienky/ nízky štandard prezentácie kultúrneho dedičstva, absencia digitálnych technológií.
- **Nízky štandard návštevníckeho servisu** /dožitie hygienické zázemie, chýbajúca oddychová zóna, tlačoviny k stálym expozíciám i aktuálnym výstavným projektom, absencia detského kútika, minicafé i artshopu, absentuje informačný systém i jednotný vizuál.../.
- Absentuje vízia smerovania GaJK.

Ciele

- Umelecko-historický zbierkový fond je koncipovaný v súlade s ideou, že **umenie reflektuje fenomén baníctva**. Ústupom banského priemyslu sa táto idea stále ťažšie naplňuje a preto sa aj tento zbierkový fond musí viac otvoriť novým výzvam, **reflektovaniu globálnych problémov, environmentálnych tém** (i kritickému reflektovaniu dopadu ťažby na prostredie), **klimatickej krízy**. Obnova akvizičnej činnosti reflektujúcej tieto témy.
- Využitie potenciálu celej budovy ako priestoru pre umenie - štôľňa, átrium, štuková sála ako miesto pre site-specific projekty.

---

¹ Vízia GJK vychádza z Návrhu Stratégie rozvoja Galérie J. Kollára, ktorý v roku 2017 vypracovala Ing. arch. I. Chovanová (v tom čase zastávajúca funkciu vedúcej galérie).

- V slovenskej kultúrnej obci rezonuje téma smerovania GaJK a jej nového, súčasného obsahu, ktorý by jedinečne **prepájal historické umelecké diela a kolekcie - s tvorbou súčasných umelcov v kontexte výziev klimatických zmien**. Umelci ako agitátori environmentálnych ohrození a inšpirátori riešení.
- Spracovanie **vízie GaJK ako modernej a atraktívnej galérie v otvorenom dialógu** s umeleckými združeniami a etablovanými kurátormi pod záštitou Galerijnej rady.
- Stála expozícia prepájajúca ekológiu a umenie, jedinečná svojho druhu na Slovensku, inštitúcia, ktorá reflektuje problémy 21. storočia pomocou obrazov, umeleckých artefaktov, inštalácii.
- Personálne posilnenie GaJK (kurátor/ka na staré umenie, kurátor/ka na súčasné umenie).
- Architektonická obnova interiéru galérie v spolupráci s renomovanými architektmi, obsahového a vizuálneho konceptu stálych expozícií, vytvorenie exkluzívneho a návštevnicky priťažlivého priestoru.
- Implementovanie informačných technológií.
- Nové edukačné programy, digitálne katalógy, audio sprievodcovia.
- Napojenie na medzinárodné databázové systémy.
- Nová oddychová zóna, foyer, artshop, minicafe, detský kútik.
- Revitalizované nádvorie galérie funkčne zapojené do letného sezónneho programu /open space/.
- Reзиденčná zóna v podkroví – vybudovanie ateliérov, priestorov a zázemia pre edukáciu.

II. ZELENÉ MÚZEUM

ZELENÝ TÍM A ZELENÉ TÉMY

SBM ako líder ekologických prístupov v prevádzke.

Stav

SBM sídli v historických objektoch, ktoré sú náročné z pohľadu prevádzkovania a to sa týka expozícií, výstavných sál, depozitárov, dielni i kancelárií. Priestory sú rozmerné a nedajú sa z dôvodov zachovania ich autenticity tak stavebne upraviť, aby boli priateľské k životnému prostrediu.

Ciele

- Prístupenie k **auditú všetkých aktivít múzea z pohľadu ich citlivosti k životnému prostrediu**. Vykonávanie priebežného dozoru nad ekologickou prevádzkou inštitúcie (ekologická tlačiareň, tlačoviny z eco papiera, eco solvent tlač, zvyšovanie miery recyklovania odpadov – sledovanie objemu recyklovateľných materiálov podľa druhov - ročné vyhodnocovanie, výroba výrobkov z odpadu produkovaného SBM – bannerov, plagátov, atď., znižovanie odpadu pri organizovaní kultúrnych podujatí a konferencií, eco obnova objektov, bezobalové gift shopy,).
- Budovanie **zelených expozícií** (formaldehyd free, využitie odpadových materiálov pri obnove, využívanie k životnému prostrediu citlivých čistiacich prostriedkov, využívanie prírodných materiálov, maľovanie iba pohľadových častí expozícií, používanie výstavných modulov, ktoré sa dajú používať viacnásobne).
- Sledovanie **inovatívnych postupov v preventívnej ochrane** zbierkových predmetov s akcentom na využívanie ekologických prístupov.
- **Kontextualizácia historických predmetov v rámci ekologického diskurzu**, tematizovanie a ukazovanie udržateľných princípov v histórii baníctva, remesla, umeleckých remesiel.
- Venovanie sa environmentálnym témam aj v odbornej činnosti, napríklad environmentálnym dopadom baníctva a hutníctva na krajinu.
- **Aktualizácia vzdelávacej stratégie SBM²** a jej implementácia do činnosti.
- Príprava **zelených programov slúžiacich ako príklady dobrej praxe** pre ostatné múzea.
- Motivovanie zamestnancov k zvyšovaniu ich citlivosti k ochrane životného prostredia.
- Pokračovanie v digitalizácii zbierkových predmetov a používaní replík (zníženie manipulácie so zbierkami, aklimatizácií, transferov, prekonzervovania)
- Venovanie pozornosti trvalo udržateľnej starostlivosti o záhrady a nádvorie SBM (komunitné záhrady - Pracháreň).

---

² Stratégia vzdelávacej činnosti múzea spracovaná A. Ďuricovou v roku 2013.

- Vytváranie verejných databáz lokálnych výrobcov, výrobkov, predajcov, remeselníkov, firiem (podpora lokálnej ekonomiky – lokálne pivo, ovocie, zelenina, sezónne produkty – Café & Food).
- Prezentovanie zelených inovatívnych riešení vo virtuálnom prostredí (advokácia témy).

III. REŠTART VEDECKO-VÝSKUMNEJ ČINNOSTI /NÁVRAT DO BANSKÝCH REGIÓNOV/

SBM je inštitúciou vedeckovýskumnou, výskum rámcuje štatút múzea a jeho zbierka. Postavené je na statusе celoslovenského múzea baníctva.

Stav

SBM chýbajú finančné zdroje na výskum i odborníci/čky na viaceré odborné oblasti. Nemá vlastný vedecký program. SBM chýba externá reflexia odbornej činnosti. Absentuje oponentúra vedeckovýskumných úloh zahrnutých v Pláne hlavných úloh múzea, lebo nie je ustanovená Vedecká rada. Tiež nemá finančné zdroje na výstupy výskumných úloh (expozície, výstavy, konferencie, publikácie), pravidelne vydáva iba jednu tlačovinu - Zborník Slovenského banského múzea (ZSBM).

Ciele

- Ustanovenie **Vedeckej rady** (kritická reflexia obsahu múzea) a spracovanie Plánu vedeckovýskumnej činnosti.
- Dôraz na celoslovenský i európsky charakter vedeckovýskumných úloh.
- **Návrat do historických banských regiónov**, ktoré sú slabé a zraniteľné, nemajú ochranu, rezignovali sme na ne a ony potrebujú našu aktivitu, väčšiu komunikáciu so samosprávami, ich vzdelávanie v zmysle ochrany industriálneho dedičstva.
- Posunutie bádania do druhej polovice 20. storočia a súčasnosti, akcentovanie neprebádaných zbierkových kolekcíí. Navrhované témy:
  - industriálne zbierky, pamiatky, lokality, technológie, osobnosti, príbehy, každodennosť obyvateľov banských lokalít, preventívna ochrana, súčasné priemyselné areály, nové technológie, transformácia uhoľných regiónov;
  - sprístupňovanie výstupov v digitálnej forme.
- **Prehĺbenie akvizičnej činnosti** v regiónoch:
  - vytvorenie rozpočtovej kapitoly pre stabilnú podporu nákupu zbierkových predmetov, v prípade mimoriadnej akvizície poskytnutie účelovej štátnej dotácie,
  - dopĺňanie kmeňových zbierkových súborov,
  - zrýchlenie akvizičného procesu, najmä reakcie SBM na ponuku, vytvorenie mechanizmu na nákup z online ponuky starožitníctiev a aukcií.
- **Vytváranie montánno-historických databáz** v DokCentre. Sprístupňovanie informácií v online priestore ako súčasť **digitálneho obsahu múzea**.
- Recenzovanie dobrých príkladov praxe z oblasti záchranných prác v prostredí industriálnych pamiatok.
- Spracovanie plánu výstav vychádzajúcich z vlastnej bádateľskej činnosti v spolupráci so slovenskými i medzinárodnými odbornými inštitúciami, kultúrными a umeleckými združeniami, občianskymi združeniami, atď.
  - Rytmizácia výstavných sezón (termínová zakotvenosť, pokračovanie v tradícií otvárania výstav počas Salamandrových dní, na začiatku zimnej sezóny (Vianoce), pred začiatkom letnej sezóny a podobne).
  - Koncipovanie interdisciplinárnych výstav a putovných výstav.
- Zavedenie **vydávania katalógov výstav**, zborníkov z konferencií, pramennej edície zo zbierkových fondov (prierezové témy spájajúce fondy) v krátkodobom horizonte a vydávania monografií v strednodobom horizonte.
- Sfunkčnenie redakčných rád, zavedenie **rotujúceho editovania ZSBM** a otvorenie sa zaujímavým a fundovaným hosťujúcim editorom.
- **Vydávanie Múzejných novín (newsletter)**, ktoré budú atraktívne pre široké spektrum návštevníkov a priateľov múzea.
- Aktívne zapájanie sa do verejného diskurzu o ochrane industriálneho dedičstva, SBM ako rešpektovaný partner a odborník.
- Pestovanie dobrých vzťahov s banskými priemyselnými podnikmi a inštitúciami pracujúcimi banským spôsobom. Vytváranie sietí a komunít.

- Nadviazanie spolupráce s inými banskými múzeami v Európe, výmeny výstav a myšlienok, kolokviá, rezidencie zahraničných kurátorov, začlenenie SBM do siete európskych múzeí.
- Výzvou v strednodobom horizonte je **akreditácia vedeckovýskumnej činnosti** a otvorenie možnosti získavania finančných zdrojov z grantových schém určených pre vedecké pracoviská.

IV. DOKUMENTAČNÉ CENTRUM SLOVENSKEHO BANÍCTVA A CENTRÁLNY DEPOZITÁR

Minimum energií – maximálna ochrana – ľahká manipulácia – prehľadné uloženie. Múzeum zastrešované Ministerstvom životného prostredia SR ako líder zeleňšej ochrany zbierok.

Stav

- Depozitáre SBM sú umiestnené v nevhodných a ťažko dostupných priestoroch. Používajú sa improvizované úložné systémy. Absentuje kvalitná vzduchová technika. Niektoré zbierkové predmety sú pod holým nebom. Nastavená je filozofia uloženia zbierok podľa fondov. Depozitáre sú v havarijnom stave a preplnené. Zbierky sa dennodenne prevádzajú medzi pracoviskami správy zbierok (dokumentovanie, výskum, konzervovanie, fotenie, uloženie). Situácia je neudržateľná, lebo je nebezpečná a ohrozuje spravované kultúrne dedičstvo. Správa zbierok je mimoriadne náročná z pohľadu spotreby energií i vody a vo svojej podstate málo zelená.
- Zlý stav zbierok i pamiatkových objektov na Slovensku rezonuje a preto má byť ochrana a bezpečnosť zbierkových predmetov ťažiskovou témou pripravovanej Stratégie rozvoja slovenského múzejníctva do roku 2030.

Ciele

- Ochrana a bezpečnosť zbierkových predmetov ako investícia do budúcnosti.
- **Postavenie objektu depozitára** s integrovaným novým a silným odborom správy a výskumu zbierok s názvom **Dokumentačné centrum slovenského baníctva (DokCentrum)** so všetkými zamestnancami pracujúcimi so zbierkami na jednom mieste. Komplexná správa zbierok zahŕňa ich uloženie, ošetrovanie, konzervovanie, dokumentáciu, digitalizáciu, reštaurovanie i bádanie. V DokCentre bude i archív, fototéka a knižnica.
  - Nový depozitár bude rozdelený na menšie mono materiálové časti, ktoré sú omnoho zelenšie z pohľadu ich prevádzky.
  - Minimalizuje sa prevážanie zbierok, odľahčí sa doprava v úzkom centre mesta. Spotrebuje sa menej obalovacieho materiálu, ušetrí sa na aklimatizáciách.
- **Vypísanie architektonickej súťaže** na túto stavbu s podmienkou, aby to bola stavba ekologická a citlivo umiestnená do priestoru pamiatkovo chránenej lokality.
- Navrhované umiestnenie stavby: **lokality Pracháreň** (montážne sklady, areál ľudovej architektúry BMP, Dolná Roveň) na vlastných rovinatých pozemkoch múzea, prepojenie s BMP.
  - Z tohto umiestnenia vyplývajú ďalšie benefity:
    1. Oživí sa najviac ohrozená expozícia SBM – zanedbaná expozícia ľudovej architektúry.
    2. Priestor je ľahko prístupný po obchvate mesta a umiestnený mimo exponovaného centra B. Štiavnice.
    3. Možnosť vybudovania priestoru na komplexnú ochranu objektov SBM.
    4. Vybudovanie návštevníckeho zázemia pre horný areál BMP.
- Pri prevádzke objektu ambícia líderstva v oblasti zeleňšej ochrany zbierok na Slovensku.
- **Finančná úspora**
  - Presunutím zbierok i zamestnancov sa uvoľnia priestory v historických objektoch a znížia sa tým prevádzkové náklady.
    - **Priestory, ktoré sa následne môžu sprístupniť verejnosti** (vybudovanie nových expozícií):
      - II. poschodie Starého zámku, depozitárne a povalové priestory v Galérii J. Kollára (ateliér), v Berggerichte a čiastočne i v Kammerhofe.
    - **Priestory, ktoré možno ponúknuť do dlhodobého prenájmu:**
      - **Žiakov dom** - rekonštrukcia objektu, vybudovanie **kaviarne** pod hradbami Starého zámku, rezidenčné sídlo (**dobrovoľnícky program SBM, medzinárodní rezidenti**)

- Kammerhof – komerčný nájom alebo rozšírenie aktivít remeselnej ekodiely, občerstvenie, atď.
- **V novom účelovom objekte na Prachárni možno vykonávať reštaurátorskú činnosť aj na komerčnej báze.**

Tabuľka 2 Dokumentačné centrum slovenského baníctva - ciele

Krátkodobé	Strednodobé	Dlhodobé
ustanovenie realizačného tímu, spracovanie ideového zámeru	transfery pracovníkov	tvorba a sprístupňovanie databáz
plán transferov činností i zbierok stavebný projekt rozpočet verejné obstarávanie	spúšťanie činnosti	vysoká ochrana zbierok
stavebné práce	digitalizácia	zelená ochrana zbierok
rekultivácia depozitáru pod holým nebom v areáli ľudovej architektúry	úprava areálu ľudovej architektúry	reštaurovanie zbierkových predmetov i archiválií
nákup a inštalovanie vnútorného zariadenia		
transfery zbierok		

V. PERSONÁLNA STRATÉGIA VIAC ŠPECIALISTOV – KVALITNEJŠÍ OBSAH

Stav

SBM riadi štatutár pomocou Gremiálnej rady, v ktorej sú zastúpení najmä prevádzkoví pracovníci. Ide o administratívny typ riadenia (dominantne sa riešia najmä prevádzkové otázky). Platná organizačná štruktúra tento spôsob riadenia podporuje a obmedzuje vplyv špecialistov/tiek na smerovanie múzea. Preto je dôležité pristúpiť k auditu pracovných procesov a následne k organizačným zmenám, ktoré zastavia personálnu depriváciu SBM a stratu odborného obsahu.

Ciele

- Vytvorenie **nových oddelení** (správy zbierok, vedy a výskumu, marketingu, techniky a infraštruktúry, kreatívy) a **novej hierarchie vzťahov** (odborné riadenie SBM, v ktorom budú mať svojho zástupcu všetky menované oddelenia i zelený tím). Kritická reflexia bude zabezpečená prostredníctvom Vedeckej rady a ďalších poradných orgánov.
- Postupný **nábor špecialistov/tiek**: dejiny baníctva, staršia história, umelecká história, numizmatika, industriálna archeológia, súčasné umenie (kurátor/ka), marketing (manažovanie siete gift shopov, lektorov, sprístupňovania expozícií a výstav, predaja publikácií, prípravy kultúrnych podujatí, správa webovej stránky, tvorba analýz a funkčných stratégií), reštaurátor/rka, environmentalista/ka, grafik/čka.
  - Outsourcing: projektový manažment, architekt/tka, výtvarník/čka, výstavní technici, produktový dizajn, strážna služba.
- Ďalšie možnosti **vťahovania odborníkov** do práce múzea:
  - Založenie **Klubu priateľov/iek Slovenského banského múzea** (občianskeho združenia)
    - Zadefinovanie výhod členov Klubu (zľavnené vstupné do expozícií, na kultúrne podujatia, vstup do knižnice múzea, Múzejné noviny).
  - Naštartovanie **medzinárodného dobrovoľníckeho programu v SBM** (mladí odborníci z celého sveta – environmentalisti, marketéri, grafici, edukátori, výskumníci, kurátori ...), rezidenčné pobyty.
- Zavedenie etického kódexu zamestnanca a kontrola jeho dodržiavania.
- Zavedenie finančného odmeňovania aktívnych zamestnancov.

Tabuľka 3 Personálne otázky - ciele

Ciele	Krátkodobé	Strednodobé	Dlhodobé
Nábor špecialistov	audit výberové konania: montážna archeológia (1) umelecká história (1) história baníctva (2) reštaurátor (1) environmentalista (1) grafik (1) kurátor pre GJK (1)	výberové konania: numizmatika (1) staršia história (1) kurátor pre GJK i múzejné výstavy (1)	rozširovanie tímu: výskum digitalizácia reštaurovanie
	Vedecká rada	Dobrovoľnícky program – študenti, čerství absolventi odborov súvisiacich s činnosťou múzea z celého sveta	Stabilizácia dobrovoľníckeho programu
	Klub priateľov múzea		
Nová organizačná štruktúra	vytvorenie novej organizačnej štruktúry testovacia fáza	stabilizácia novej organizačnej štruktúry	

VI. MARKETING & FINANCOVANIE

Dôležitou súčasťou plánov a ich realizácie je zabezpečenie zdrojov. Koncentrácia na viaczdrojové financovanie (granty, sponzoring, partnerstvá).

MARKETING

SBM je dnes vďaka vysokej návštevnosti jedným z kľúčových produktov cestovného ruchu v regióne. Vizual marketingovej komunikácie je pomerne čerstvý, spracovaný v roku 2015, preto sa mu prioritne netreba venovať. Múzeum má vlastnú webovú stránku, vlastný FB profil, propaguje sa vo forme tlačových materiálov (letáky, skladačky, plagáty, ...), pravidelne komunikuje s médiami prostredníctvom tlačových správ, príležitostne využíva aj rozhlasové kampane či iné formy propagácie. SBM predáva suveníry a rôzne publikácie prostredníctvom svojich gift shopov, ktoré spravidla kombinuje s predajným miestom na lístky. Priestory múzea bez expozícií sú ponúkané do krátkodobých alebo dlhodobých prenájmov a sú zdrojom príjmov pre inštitúciu.

OBLASTI KĹÚČOVÝCH ZMIEN

- o Profesionálny prístup k marketingovým aktivitám.
- o Práca s dátami, ich analýzou a prijímanie opatrení v praxi.
- o Získanie aspoň **jedného celoročného partnera z portfólia RTVS**, pravidelná komunikácia s verejnosťou prostredníctvom tohto média.
- o Predstavenie **celoročných otváracích hodín** verejnosti už v januári daného roku a ich garantovanie najmä počas sviatkov a hlavnej sezóny.
- o **Skvalitnenie všetkých vizuálnych výstupov na sociálnych sieťach i v tlačných materiáloch.**
- o Skvalitnenie obsahu facebookového profilu, zavedenie instagramového profilu pre SBM, atraktívnejšie informácie, **prezentovanie digitálneho obsahu múzea vytváraného DokCentrom.**
- o Zavedenie pravidelnej podrobnej analýzy návštevnosti SBM a prijímanie opatrení reflektujúcich dopyt.
- o Pravidelná úprava cien vstupného na základe dopytu; zavedenie sezónneho vstupného (vyššie v lete ako v zime); podpora návštevnosti galérie zavedením vstupného zdarma pre každého návštevníka Starého zámku.
- o Zber dát o návštevníkoch, **aktívne využívanie hodnotení a skúseností návštevníkov** pri prevádzke múzea (úpravy otváracích hodín, odmeňovanie personálu, prispôsobovanie výkladu, tvorba nových produktov a pod.).

- Zavedenie **centralizovaného systému evidencie prijatého a vydaného tovaru v gift shopoch** pod správou oddelenia marketingu. Sprehľadnením tokov jednotlivých tovarov získame lepší prehľad o dopyte a budeme predávať efektívnejšie.
- Investícia do značky, produktového dizajnu a podpory exkluzivity značky SBM:
  - Vytvorenie vlastnej **exkluzívnej kolekcie suvenírov** vychádzajúcej zo zbierky múzea a spracovanej súčasnými dizajnérmi.
- V oblasti prenájmov preferovanie kultúrnych aktivít, **budovanie imidžu značky SBM ako hodnotovej kultúrnej inštitúcie**.
- Pravidelné školenia a vzdelávanie zamestnancov, ktorí prichádzajú do kontaktu s návštevníkmi.

FINANCOVANIE

Presadzovanie viaczdrojového financovania múzea (granty Európskej komisie – Creative Europe, Horizont - Europe /digitalizácia, IKT/. Nutnosť takej dohody s ministerstvom ako zriaďovateľom, ktorá SBM umožní stabilný rozvoj, t. j. dlhodobé predvídanie finančných tokov.

HLAVNÉ PRIORITY V OBLASTI FINANCOVANIA

- SBM je zásadne finančne poddimenzované. Rozpočet múzea, akým je SBM, nemôže byť deficitný. SBM pôsobí v lokalite UNESCO, je to celoslovenské múzeum.
- **Zmena štruktúry rozpočtu**. Rozpočet je zle štruktúrovaný, neprekrýva sa s odbornými múzejnými činnosťami (výskum, výstavy, publikácie, edukácia, marketing).
- **Prioritou je stabilné financovanie** umožňujúce rast (napr. štát bude dlhodobo garantovať úhradu všetkých mzdových a prevádzkových nákladov a múzeum bude z vlastných zdrojov financovať údržbu a rozvoj); zriaďovateľ bude podporovať väčšie **kapitálové výdavky súvisiace s potrebnou pravidelnou obnovou historických pamiatok** vo vlastníctve SBM a ich rozvojom (**ide o investície, ktoré zhodnocujú majetok štátu**).
- Nadviazanie externého partnerstva pre prípravu projektových žiadostí na slovenské a medzinárodné zdroje; dohodou s ministerstvom zabezpečenie spolufinancovania úspešných žiadostí zo strany zriaďovateľa.
- Akreditovaním vedeckovýskumnej činnosti SBM sa otvorí možnosť zapájania sa do vedeckovýskumných tímov a získavania finančnej podpory z grantov (VEGA, ERC).
- Novozaložený Klub priateľov SBM predznamená ďalšie možnosti financovania spoločných aktivít vo verejnom záujme.
- **Priebežné zvyšovanie vlastných príjmov zo vstupného a nájmov**.
- Hľadanie spôsobov ako efektívnym a trvaloudržateľným spôsobom **znižovať prevádzkové náklady inštitúcie** (využívanie zelených riešení).
- Získavanie zdrojov od potenciálnych partnerov z komerčnej oblasti (partnerstvá).

ZÁVER

Slovenské banské múzeum bolo budované ako veľkolepé múzeum, postavené na bohatom zbierkovom fonde, archíve, knižnici, výskumnom programe s celoslovenským zameraním, nádhernými a vzácnymi objektmi. Predložený projekt má ambíciu vrátiť proces odbornej degradácie inštitúcie a so svojou víziou rozvoja sa uchádza o kvalitatívne novú podporu zriaďovateľa. SBM nechce strádať a ťažkať si. Chce byť opäť v centre slovenského múzejníctva a držať krok s tými najšikovnejšími spomedzi slovenských múzeí a ambiciózne napredovať. Chce byť atraktívnym múzeom s množstvom návštevníkov, chce byť významnou súčasťou ekonomiky voľného času.

Slovenské banské múzeum ako moderné a sebavedomé múzeum pripravené na nové úlohy, ktoré ho v čase globálnych konfliktov, silnejúceho populizmu, extrémizmu, xenofóbie, konšpiračných teórií, fake news a hoaxov, ale najmä chudoby a klimatickej zmeny čakajú. Sú to reálne nebezpečenstvá, ktorým treba čeliť, aj preto múzeá budúcnosti musia byť „demokratizujúcimi, všeobsažnými a polyfonickými priestormi na tvorivé rozhovory o minulosti a budúcnosti. Identifikujúcimi a posudzujúcimi aktuálne konflikty a výzvy, uchovávajúcimi artefakty a vzorky v dôvere spoločnosti, chrániacimi rozmanité spomienky pre budúce generácie a zaručujúcimi všetkým ľuďom rovnaké práva a rovnaký prístup k dedičstvu. Múzeá neziskové, participatívne a transparentné, aktívne spolupracujúce s rôznymi komunitami a pracujúce pre ne. Múzeá zhromažďujúce, uchovávané, skúmajúce, interpretujúce, vystavujúce a približujúce svet s cieľom prispieť k ľudskej dôstojnosti a sociálnej spravodlivosti, globálnej rovnosti a svetovému blahobytu.“ (**pripravovaná nová definícia múzea, ICOM, Kyóto, 2019**)